

Нагальною потребою комерційних банків є розробка комплексного підходу до визначення інструментів і методологічного забезпечення здійснення оцінки операційних ризиків. Більше того, банки повинні мати можливість встановити, який із факторів (інцидентів) чинить найсуттєвіший вплив на рівень ризику.

1. Базельський комітет з банківського нагляду "Належа практика управління і контролю над операційним ризиком" [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

2. http://pidruchniki.ws/1514020542492/strahova_sprava/bazelskiy_komitet_yogo_rol_formuvanni_sistemi_regulyuvannya_diyalnosti_komertsyinih_bankiv

3. Базельський комітет з банківського нагляду "Посилення корпоративного управління банківських установ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

4. www.bank.gov.ua/Bank.../corporate_management.pdf

5. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком [Текст]: підр. / Вітлінський В. В., Верченко П. І. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.

6. Галіцин В. К. Моделі і методи оцінки інвестиційних проектів : монографія / В. К. Галіцин, О. П. Суслев, Ю. О. Кубушко. – К.: КНЕУ, 2005. – 168 с.

7. Дмитрова О. С. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку [Текст] : монографія / [О. С. Дмитрова, К. Г. Гончарова, О. В. Меренкова та ін.]; за заг. ред. С. О. Дмитрова. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 264 с. – ISBN 978-966-8958-66-38

8. Камінський А. Ідентифікація, аналіз та управління операційними ризиками в українських банках / А. Камінський, А. Кияк // Вісник НБУ. – 2005. – № 10 – С. 7–11.

9. Кротюк В. Базель II: Розрахунок мінімально необ-

хідної величини капіталу згідно з першою компонентою / В. Кротюк, О. Куценко // Вісник НБУ. – 2006. – № 7. – С. 2–7.

10. Партин Г. О., Путько У. І. Ризики у сучасній банківській діяльності та шляхи їх зниження // Вісник НЛТУ – № 21.9. – 2011 р. [Електронний ресурс] – режим доступу : http://www.pbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvpltu/21_9/247_Par.pdf

11. Стубайло Т. Місце операційних ризиків у банках України / Т. Стубайло // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – Вип. № 12. – С. 297–304.

12. Харламов В. П. Операционные риски и риски информационной безопасности / В. П. Харламов // Банковское дело. – 2009. – № 7. – С. 41–44.

13. Швець Н. Р. Ризики банківських установ: проблеми визначення та управління / Н. Р. Швець // Регіональна економіка. – № 4. – 2008. – С. 97–104.

The master thesis illuminates the essence of operational risks, investigates the basic threat to the banking activities of the staff, information systems and technologies. The master thesis proposes measures to optimize the level of operational risks that may threaten the banking institution. Economic nature and place of the operational risk of the banking system in general and the specific bank is justified. The goals, objectives and principles of operational risk management are shown. The master thesis presents the classification of operational risk by certain characteristics, as well as a system of indicators for the analysis of operational risk and the measures used to control them, a mathematical model of evaluation is constructed.

УДК 657.2/.6(065)

Василюк М. М.

РОЗВИТОК КОНТРОЛЮ ЗА ЯКІСТЮ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ ЯК ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО АУДИТУ

Стаття присвячена дослідженню проблемних питань контролю за якістю послуг в сучасних умовах аудиторської практики. Обґрунтовано доцільність застосування системного підходу до оцінювання якості аудиторських послуг та запропоновано напрями трансформації системи контролю якості аудиту в умовах необхідності удосконалення управління якістю аудиторських послуг. Досліджено особливості реалізації контролю якості аудиторських послуг в Україні.

Ключові слова: аудиторські послуги, контроль якості, системний підхід, оцінювання якості аудиторських послуг, трансформація системи контролю якості аудиту, управління якістю аудиту.

І. Вступ. У сучасних умовах господарювання антикризове управління розглядає підприємницьку діяльність як складний економічний процес, що означає залежність фінансового результату діяльності аудиторських фірм від рівня якості наданих ними аудиторських послуг. У нинішніх умовах торбулентності ринкових відносин першочергового вирішення потребують проблеми забезпечення та оцінки якості аудиторської діяльності та посилення уваги до підвищення якості аудиторських послуг, визначених Концептуальною основою контролю аудиторської діяльності в Україні.

Значний доробок у дослідженні проблем контролю за якістю, удосконалення процесів управління якістю й адаптації системи контр-

олію якості аудиторських послуг до сучасних умов господарювання мають такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Р. Адамс, Е. Аренс, Д. Лоббек, Д. Робертсон, Е. Гутцайт, В. Бурцев, Ю. Данилевський, В. Суйц, Л. Церетелі, М. Білуха, Ф. Бутинець, Я. Гончарук, Г. Давидов, Н. Дорош, Л. Кулаковська, О. Петрик, Ю. Піча, О. Редько, В. Рудницький, Б. Усач. Вимоги постійного контролю над системами якості викладено у стандартах ISO серії 9000 та визначено необхідність здійснення систематичного й відкритого моніторингу якості.

II. Постановка завдання. Трансформаційні процеси економічних та суспільних відносин диктують необхідність наукових розробок єдиної уніфікованої методології та організації вітчизняного професійного аудиту, які б забезпечували відповідність сучасним процесам глобалізації. Необхідність дослідження даного питання зумовлено тим, що якість аудиторських послуг не задовольняє вимоги споживачів українського ринку, що насамперед пов'язано із недосконалістю законодавчої та нормативної бази та значно знижує рівень важливості аудиту і соціально-економічних переваг інформації, підтвердженої незалежним аудитом. Таким чином, недосконалість ринку аудиторських послуг зумовлює актуальність дослідження питання контролю якості аудиторських послуг.

III. Результати. На даному етапі розвиток економіки України характеризується інтернаціоналізацією практично всіх сфер діяльності суспільства. В таких умовах український бізнес повинен бути прозорим, забезпечувати регулярне звітування за результатами своєї діяльності перед внутрішніми та зовнішніми користувачами. Тому, всі ці та багато інших чинників призводять до зростання попиту на аудиторські послуги. В свою чергу, зі зростанням попиту збільшуються вимоги до якості аудиторських послуг.

Саме якість аудиторських послуг сприймається замовниками і суспільством в цілому як максимальна відповідність їх результатів реальному стану справ. На вітчизняному ринку аудиторських послуг виділяють групу «реального сектора», до якої входять фірми що здійснюють перевірки загальним обсягом більше 10 000,0 тис. грн. Захоплення вітчизняного ринку аудиторських послуг великими аудиторськими компаніями підсилює важливість формування політики управління якістю

аудиту та аудиторських послуг, яка розробляється і реалізується в межах внутрішньофірмового управління великими компаніями. Великі аудиторські фірми підтримують високий рівень якості виконання робіт, дотримуються етичних принципів та вимог суспільства, застосовують новітні методи підвищення репутації та ефективного розподілу обов'язків між фахівцями [2].

Вітчизняний досвід та зарубіжна практика свідчать, що застосування внутрішніх стандартів контролю якості аудиторських послуг є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності аудиторської фірми, вдосконалення управління її діяльністю, зниження аудиторського ризику, встановлення партнерських взаємовідносин між аудиторською фірмою та замовниками аудиту, співробітниками й адміністрацією аудиторської фірми. Практика професійного аудиту свідчить, що доцільно визначити критерії, за якими замовник аудиторських послуг у двосторонньому порядку мав би можливість оцінювати якість надання аудиторських послуг. До таких критеріїв слід віднести:

- максимальну точність, обґрунтованість аудиторських висновків та консультацій;
- встановлення аудиторами максимальної кількості помилок чи будь-яких інших невідповідностей, викривлень тощо;
- унеможливлення (після аудиторської перевірки) накладення на суб'єкта господарювання штрафних санкцій з боку фіскальних органів;
- оцінку якості знань та ефективності роботи управлінського персоналу;
- виявлення фактів шахрайства з боку персоналу;
- надання консультацій (або здійснення конкретних заходів), які б гарантовано безпечно сприяли зменшенню розміру сплати податків;
- терміни та вартість надання послуг, які мають бути мінімальними;
- повну конфіденційність щодо виявлених недоліків або невідповідностей у роботі замовника та його управлінського персоналу, захист інтересів замовника у судових органах. Слід врахувати, що характер, терміни і сфера застосування політики і процедур контролю якості аудиту залежать від найбільш важливих чинників, зокрема розміру аудиторської фірми і характеру послуг, що надаються, географічного розташування, організаційної структури, співвідношення витрат і результатів діяльності [3].

Вважаємо, що за для досягнення мети у питаннях належної організації зовнішнього контролю за якістю аудиту варто до початку проведення контролю розробити Порядок зовнішньої перевірки якості аудиторських послуг, який визначає перелік та послідовність відповідних процедур зовнішньої перевірки якості професійних аудиторських послуг, що надаються в межах України окремими практикуючими аудиторами, а також аудиторськими фірмами, занесеними до Реєстру АПУ. Фрагмент Порядку зовнішньої перевірки якості аудиторської діяльності наведено нами у табл. 1. Як необхідними складовими такого регламенту повинні бути чітко прописані наступні:

- суб'єкти перевірки;
- об'єкти перевірки;
- предмет перевірки;
- порядок проведення перевірки;

- документальне забезпечення перевірки;
- результати перевірки.

Відповідно до п. 29 МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» кожна аудиторська фірма повинна здійснювати моніторинг щодо відповідності політики та процедур контролю якості наданих послуг для того, щоб впевнитись у тому, що така система контролю відповідає встановленим вимогам, є ефективною та застосовується на практиці. Основною метою моніторингу є оцінка дотримання аудиторською фірмою чинного законодавства, встановлених стандартів аудиту та інших нормативних актів; аналіз організованої системи контролю якості аудиту та супутніх з аудитом послуг, забезпечення її ефективності; оцінка правильно організованої політики та

Таблиця 1

Порядок зовнішньої перевірки якості аудиторської діяльності

№ п/п	Елемент перевірки	Зміст елемента перевірки
1.	Суб'єкти перевірки	<ul style="list-style-type: none"> - Штатні та залучені перевіряючі – працівники відповідного підрозділу АПУ, які діють на основі рішення АПУ та доручення Голови АПУ; - сторонні перевіряючі – відповідні кваліфіковані особи, що надають послуги суб'єктам аудиту в Україні з контролю якості (фізичні особи-аудитори та аудиторські фірми).
2.	Об'єкти перевірки	Усі суб'єкти аудиторської діяльності, які внесені до Реєстру АПУ та надають до АПУ річну звітність по результатах виконання професійних послуг.
3.	Предмет перевірки	Якість професійних послуг, які надаються суб'єктами аудиторської діяльності в Україні згідно з Переліком, затвердженим Рішенням АПУ № 182/5 від 27.09.2007 року.
4.	Порядок проведення перевірки	<ul style="list-style-type: none"> - Перевірка скарги на аудитора чи аудиторську фірму з огляду на необхідність надати відповідь скаржникові протягом 30 днів з дати її отримання; - ініціативна перевірка, яка може бути ініційована АПУ або самим суб'єктом аудиту.
5.	Документальне забезпечення перевірки	Відповідно до вимог Порядку накладання стягнень на аудиторів та аудиторські фірми результати перевірки мають бути задокументовані, а безпосереднім предметом перевірки повинні бути документи суб'єкта аудиторської діяльності.
6.	Результати перевірки	<ul style="list-style-type: none"> - Надання рекомендацій щодо усунення недоліків у роботі системи контролю якості; - відмова скаржникові у скарзі на низьку якість аудиторських послуг; - визнання якості аудиторських послуг такою, що не відповідає вимогам КПЕ, стандартів аудиту та рішенням АПУ з відповідним відкриттям дисциплінарного провадження з боку АПУ до суб'єкта аудиту.

* Джерело: розроблено на основі [6].

забезпечення процедур контролю якості усіма працівниками фірми.

Відповідальність за організацію моніторингу покладається на керівника аудиторської фірми, який має право призначити компетентну особу, яка у подальшому буде здійснювати процес моніторингу. У випадку, коли за результатами моніторингу встановлено певні недоліки, зазначена особа повинна поінформувати керівництво фірми та надати певні рекомендації щодо усунення цих недоліків шляхом коригувальних заходів.

За результатами проведеного моніторингу оформляється Звіт з моніторингу, який включає опис процедур, що використовувались, висновки, які зроблені за результатами аналізу, а також виявлені недоліки, якщо такі мають місце та рекомендації щодо прийняття відповідних заходів із коригування встановлених недоліків. У практичній діяльності, система контролю якості аудиторських послуг повинна забезпечуватись кожним окремим аудитором та аудиторською фірмою. Оскільки, на практиці аудиту характер, обсяг та процедури контролю залежать від багатьох чинників, то й відповідно методичні прийоми, які будуть застосовуватись аудитором та аудиторськими фірмами, будуть різними.

Суттєвими проблемами сучасного професійного аудиту є відсутність економічного механізму регулювання аудиту, що повинен включати в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності, розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг. Недосконалою є система законодавчих актів в сфері регулювання якості аудиту, відсутня практика судового розгляду позовів щодо аудиторів, не розроблено порядок оцінки розмірів втрати користувачів від неякісного аудиту, суди не завжди оперативно вирішують справи і впроваджують їх в життя, страхові фірми не здатні й не підготовлені до масового страхування аудиторської відповідальності. У відповідності до цього, основним аспектом підвищення якості аудиту залишається професійний контроль за якістю аудиторських перевірок [5].

В Україні у діючих нормативних документах віддається перевага застосуванню саме такого підходу до оцінки контролю якості наданих аудиторських послуг, що якість розглядають з точки зору орієнтації на виробництво,

тобто як відповідність вимогам аудиторських стандартів та інших нормативно-правових актів з питань аудиторської діяльності. Недоліком такого підходу є те, що орієнтація аудиторської фірми на відповідність мінімальним стандартам знижує її стратегічні переваги, тому що професійна діяльність компетентних аудиторів може відповідати стандартам аудиторської діяльності, проте не відповідати стандартам якості, які встановлюються потенційними клієнтами та іншими зацікавленими особами. Проте даний підхід недостатньо враховує та задовольняє потреби користувачів щодо результатів аудиторської перевірки чи наданих послуг. Основним критерієм якості аудиторських перевірок, який не піддається сумніву, є дотримання вимог діючих стандартів аудиту, Кодексу професійної етики аудиторів та чинного законодавства. Тому недоліком даного підходу є відсутність орієнтації на потреби та переваги клієнтів, яким за результатами аудиту необхідно прийняти правильні управлінські рішення. Якість аудиту залишається виключно внутрішнім завданням, яке допомагає спростити контроль за наданням аудиторських послуг, однак, не дає клієнтам та суспільству в цілому очікуваного ними результату.

Практично кожен аудитор прагне задовольнити потреби замовників ціною власного сертифіката та репутації. Втім формальними є підстави стверджувати про недотримання міжнародних стандартів під час виконання аудиту відсутні. Натомість сумніви у порядності та професійності таких аудиторів мають місце. До того ж, виникає питання доцільності діяльності такої компанії на ринку аудиту, оскільки одне завдання на рік свідчить лише про те, що така компанія немає постійних клієнтів, достатньої кількості замовлень, які б забезпечували її нормальне функціонування. При цьому, компанія може мати досить потужний департамент консалтингу, бухгалтерського обслуговування, тощо [4].

Підвищення контролю якості аудиторських послуг необхідно розглядати враховуючи різні напрями його реалізації, зокрема:

– виключення «чорного аудиту», тобто такого, коли аудитор дає позитивний висновок на заздалегідь недостовірну фінансову звітність чи без проведення належної аудиторської перевірки;

– ретельна перевірка дотримання клієнтами правил ведення бухгалтерського обліку;

– складання фінансової звітності з відповідними рекомендаціями щодо усунення виявлених порушень;

– покращення нормативно-правового забезпечення контролю якості аудиторських послуг;

– удосконалення системи навчання, підготовки та перепідготовки аудиторів до початку проведення ними аудиторських перевірок чи надання інших аудиторських послуг.

IV. Висновки. Вищевикладені думки дозволяють нам зробити наступні узагальнення. Для нормального функціонування ринку аудиторських послуг повинна бути створена система забезпечення якості, яка розглядається як реалізація сукупності елементів регулювання аудиторської діяльності: системи аудиторських стандартів, зовнішнього та внутрішнього контролю якості, сертифікації і підвищення кваліфікації аудиторів, дозволу на зайняття аудиторською діяльністю, нормативно-правового регулювання. Окрім того, впровадження аудиторськими фірмами технології формування системи управління контролем якості аудиторських послуг забезпечить можливість прискорення обігу ресурсів, активізує процеси підвищення якості аудиторських послуг, що у свою чергу уможливить нарощення конкурентних переваг.

УДК 352.07

Король В. С., Синиця С. М.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Запропоновано механізм послідовного підвищення мотиваційного потенціалу працівників на основі виявлення їх мотиваційних потреб. Розроблено основні стратегічні напрями підготовки висококваліфікаційних кадрів для підприємств на основі системи моніторингу мотиваційних процесів.

Ключові слова: мотиваційний потенціал, потреба, стратегічні напрями, персонал.

I. Вступ. Період переходу вітчизняної економіки до ринкових умов господарювання характеризується високим рівнем ризику. Система управління підприємств і система мотивації виявилися не готовими до таких різких змін. Необхідно зацікавити менеджерів у

1. Про аудиторську діяльність в Україні: Закон України № 3125-ХІІ від 22 квітня 1993 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

2. Бондар В. П. Якість аудиту та фактори її підвищення // Вісник ЖДТУ: Економічні науки. – 2008. – № 4 (46).

3. Василюк М. М. Контроль якості аудиторських послуг як необхідна умова реформування контрольного середовища / М. М. Василюк // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 4 (05). – С. 29-31.

4. Кондратьєв М. М. Аудит – послуга, професія, бізнес // Аудитор України. – 2012. – № 2. – С. 28-30.

5. Максименко Н. Г. Проблеми розвитку аудиторської діяльності в Україні / Н. Г. Максименко // Аграрний вісник Причорномор'я, Економічні науки. – 2009. – № 49. – С. 12–15.

6. Редько О. Ю. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія / О. Ю. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 1. – С. 46-54.

The article is devoted research of problem questions of control after quality of services in the modern terms of public accountant practice. Grounded expedience of application of approach of the systems to the evaluation of quality of public accountant services and directions of transformation of the checking of quality of audit system are offered in the conditions of necessity of improvement of quality management of public accountant services. The features of realization of control of quality of public accountant services are investigational in Ukraine.

прийнятті та виконанні управлінських рішень з часткою ризику. Зацікавленість менеджерів повинна ґрунтуватися на використанні механізмів мотивації. Загальновідомо, що основою формування цього механізму мотивації є потреби та винагороди. Розглядаючи категорію потреб, слід зауважити, що її неможливо безпосередньо спостерігати чи виміряти, а виявити можна, лише вивчаючи поведінку працівників. Щодо винагород, то їх існує велика кількість, і завдання менеджменту підприємства – розробити таку систему мотивації, яка б пропонувала оптимальну форму винагороди в кожній конкретній ситуації, враховуючи при цьому зовнішнє середовище та фактор ризику.

II. Постановка завдання. Різні аспекти проблеми мотивації розглядаються такими на-